

РЕЦЕНЗІЇ

**ОТИН Е. С. ГИДРОНИМИЯ ДОНА : МОНОГРАФИЯ В 2
ТОМАХ. - ДОНЕЦК : ЮГО-ВОСТОК, 2011-2012**

Грунтовне вивчення топонімії, мікротопонімії, зокрема гідронімії неможливе без надійних словників та каталогів. З різних причин, основною з яких є трудомісткість збору матеріалу, гідронімічна лексикографія надто повільно поповнюється новими здобутками. Саме тому рецензована монографія є значним внеском у цю царину, бо є фундаментальним каталогом гідронімії Дону, який відбиває реальну послідовність розташування гідрооб'єктів у річному басейні. Традиційно басейн Дону розподіляється на три частини: Верхній, Середній та Нижній Дон. Структура монографії наслідує такій традиції, бо першій том містить назви гідрооб'єктів басейну цієї ріки від джерел до ріки Іловлі, а другий — від станиці Качалинської до її впадіння у Таганрозьку затоку Азовського моря.

Каталог повністю охоплює всю гідрографічну номенклатуру Донського басейну: назви рік, річок, струмків, ярів, балок, байраків, лошовин та інших сезонних водотоків, озер, болот, старорічищ, лиманів, ільменів, ериків. До того, у каталог увійшли також інші елементи гідрорельєфа, наприклад, коліна рік, мілин, рогів, островів та под.

Через те, що каталог було укладено видатним ономатологом, засновником всесвітньовідомої Донецької ономастичної школи Євгеном Степановичем Отіним, у виданні була зафіксована вся прилегла ойконімія та мікротопонімія, які «виявляють різнобічні ономасіологічні зв'язки з гідронімами басейну» (т.1, стор.10). Крім того, автор залучив дані широкого часового діапазону, що призвело до хронологічної багатоярусності каталогу.

Деякі гідроніми досі не мають точної географічної прив'язки, тому у каталозі їх позначено знаком плюс та/чи фігурною дужкою. Про деякі інші гідроніми інформації ще менше, відомо лише про їх приналежність до басейну певної ріки, тому інформація про них подається у кінці основного списку гідронімів відповідної ділянки.

Е. С. Отін групує інформацію у гідронімоцентричні комплекси, чи

гнізда, в яких заголовною формою є найчастотніший чи найстабільніший варіант гідроніма, причому відсилки подаються хронологічно. Після скороченого позначення джерела наводиться сторінка фіксування гідроніма, рік видання джерела або запису. Також фіксуються фонетичні й графічні варіанти, форми із структурно-морфологічними відмінностями та дублети, як, наприклад, р. **Черная Калитва; Калитва, Колитва; Старая Калитва, Ст.Калитва; Черная** (т.1, стор.223) чи б. **Тишана, Тишиня; Тишеня; Кешеня** (т.2, стор.5). Всі ці неймовірні гідронімні перетворення відкриваються читачеві просто на одній сторінці завдяки самовідданій науковій роботі Євгена Степановича.

Не менш цінними та цікавими є етимологічні розвідки автора, завдяки чому в єдиному каталозі майбутні дослідники гідронімії Дону зможуть отримати найважливішу інформацію. Взагалі хотілося б відзначити, що укладання онімичних словників та каталогів є науковою пристрастю Євгена Степановича Отіна з давних давен: у 1977 році він видав монографію «Гідроніми Східної України», у 2000 році — історико-етимологічний словник географічних назв «Топонимия приазовских греков», у 2012 році — повний каталог гідронімів північного узбережжя Азовського моря від Таганрозької затоки до Криму «Гидронимия Северного Приазовья». В останньому виданні цілком логічно знаходимо статтю, яку присвячено річці **Кальміус**. Саме цей гідронім колись перетворив молодого філолога на оноματοлога, якого захопила етимологічна загадка цієї власної назви, і тепер ми маємо одного з найвидатніших оноματοлогів сучасності, який невпинно тішить нас своїми різнобічними та різнобарвними дослідженнями.

О. Ю. Карпенко